

Protokoll fra møte i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Onsdag 10. juni 2015 kl. 13:30 – 14:20.

Møterom 546

Til stede:

Bjørnar Borvik (leder) (a)

Magne Strandberg (a)

Anneken Sperr (a)

Jonas Jensen (b)

Kjersti Bakke Sørensen (c)

Erling Ravnanger – vara for Emilie Melbø Kristoffersen (d)

Sandra Guderud (d)

Sekretær: joanne.spjelkavik@jurfa.uib.no

Neste møte: 25. august

Sak 47 /15	Godkjenning av innkalling og dagsorden
	Innkalling: Ingen merknader Dagsorden: Ingen merknader
Sak /15	Orienteringssaker
1	Protokoll fra SU 2. juni. Godkjent på sirkulasjon 4. juni OBS – ekstern lenke – må lastes ned separat.
2	Fullmaktsvedtak <i>Ingen fullmaktsvedtak i perioden.</i> Fullmaktsvedtakene fås ved henvendelse til Joanne.spjelkavik@jurfa.uib.no De publiseres også sammen med innkallingen og protokollen på Studieutvalgets nettside: http://www.uib.no/jur/24968/studieutvalget
Sak /15	Saker til drøftelse/høring/uttalelse
1	
SU uttaler	
	Vedtakssaker
Sak 48/15	Seks timers skoleeksamen. Notat fra studiedekanen.
Vedtak	1. Eksamenstiden økes til seks timer for alle tre emnene på fjerde studieår; JUS241 Strafferett, JUS242 Rettergang og JUS243 Alminnelig formuerett med virkning fra studieåret 2015/2016. 2. Eksamenstiden økes til seks timer for JUS124 Tingsrett og JUS135 Rettsstat og menneskerettigheter med virkning fra studieåret 2015/2016. 3. Det innføres ikke ordgrense for besvarelsene. 4. Denne ordningen gjennomføres innenfor gjeldende økonomiske rammer. 5. Ordningen evalueres etter studieåret 2016/2017.
Sak 49/15	Møteplan for Studieutvalget for studieåret 2015/2016. Forslag fra sekretæren.
Vedtak	Møteplanen vedtas med endringer i møtet, slik den framstår her. Alternativene i januar og april avklares i møtet i august.

Bjørnar Borvik

Leder

Johanne Spjelkavik

Sekretær

Sak 48/15**Seks timers skoleeksamen****Bakgrunn****Omleggingen i 2009**

Fram til 2009 hadde alle de obligatoriske emnene i rettsstudiet seks timer skoleeksamen. I forbindelse med behandlingen av budsjettet for 2009, ble det – som ledd i en omfattende sparepakke – fattet vedtak om å redusere eksamenstiden til fire timer. Fakultetsstyret fattet slikt vedtak i sitt møte 16. desember 2008, i sak 85/08-2:

2. Følgende særlige innsparringsvedtak vedtas for 2009

- a. ...
- b. *For kurs som starter i 2009 skal eksamen på hvert kurs de fire første studieårene være 4 timers skoleeksamen. Studieutvalget kan gjøre unntak fra dette for kurs med mer enn 10 studiepoeng, etter søknad fra kursansvarlig. (Første punktum vedtatt med 8 mot 3 stemmer. Andre punktum vedtatt med 6 mot 5 stemmer). Følgende forslag fikk 3 stemmer: Det utredes nærmere til neste møte: for kurs som starter opp våren 2009 reduseres eksamenstiden for skoleeksamen som hovedregel til 4 timer. (Husabø).)*
- c. ...
- d. ...

Tiltaket ble iverksatt som vedtatt.

Studieutvalgets dispensasjonsadgang

Som det fremgår av vedtakets punkt b, fikk SU mandat til å innvilge unntak fra ordningen for emner med mer enn 10 sp. Dette gjelder for tiden 10 emner:

- JUS112 Arve- og familierett (12 sp)
- JUS121 Norske og internasjonale rettslige institusjoner (17 sp)
- JUS122 Erstatningsrett (13 sp)
- JUS123 Forvaltningsrett II (17 sp)
- JUS124 Tingsrett (13 sp)
- JUS131 Kontraktsrett II (15 sp)
- JUS135 Rettsstat og menneskerettigheter (15 sp)
- JUS241 Strafferett (20 sp)
- JUS242 Rettergang (20 sp)
- JUS243 Alminnelig formuerett (20 sp)

Dersom gjeldende omregningsnøkkel for sensur legges til grunn, vil overgangen til seks timers eksamen pådra fakultetet økte kostnader, men det fremgår ikke av styrets vedtak at studieutvalget må fremlegge en sak om dispensasjon fra hovedregelen om fire timers eksamen for styret. Fakultetets økonomi er for tiden stram, og det fremstår ikke som en nærliggende løsning at studieutvalget pådrar fakultetet ekstra kostnader uten at dette først forelegges styret. Et sentralt premiss for studieutvalgets vedtak bør derfor være at ordningen med forlenget eksamenstid kan gjennomføres innenfor gjeldende økonomiske rammer.

Dagens omregningsnøkkel regulerer imidlertid ikke honoreringen av sensur av digitale eksamensbesvarelser. Det antas at overgangen til digital eksamen gir rasjonaliseringsgevinster også for sensorenes arbeid. Maskinskrevne besvarelser vil være lettere å lese enn håndskrevne besvarelser. Det må også antas at digital sensur for mange sensorer vil fremstå som enklere å forholde seg til enn eksamensbesvarelser på papir. Samlet sett burde dette gi rom for at styret vedtar en egen honorarsats for sensur av digital eksamen, og at denne gjøres gjeldende for eksamener inntil seks timer.

Erfaringer og ønsker

I tiden etter styrevedtaket fra desember 2008, har flere kursansvarlige rettet henvendelser til fakultetet, der det med varierende styrke har vært argumentert for forlenget eksamenstid. Hovedtrekkene i argumentasjonen er at fire timer gir for lite tid til å prøve bredden i de mer sammensatte emnene, og studentene argumenterer med at eksamen får mer karakter av å være en skrivekonkurranse, og at det ikke er rom for resonnementer og fordypninger.

Flere hensyn bak begrensingen på fire timer

Hovedbegrunnelsen for ikke å imøtekomme ønskene fra de kursansvarlige, har vært todelt. For det første ligger det sterke føringer i Kvalitetsreformen om å kanalisere ressurser fra eksamen til undervisning. Dette samsvarer også med fakultetets politikk at egne ansatte først og fremst skal brukes i undervisningen. For det andre har økonomihensynet stått sentralt: Sensur av firetimers eksamen honoreres med 1 time, mens seks timers eksamen har blitt honorert med halvannen time. Med det store volumet eksamener vi har, blir de økonomiske konsekvensene store. Høsten 2013 møtte 2125 kandidater til eksamen i obligatoriske emner, våren 2014 var tallet 3850 – til sammen 5975 kandidater. ½ time spart pr besvarelse, beløper seg til ca. 3000 timer i løpet av et studieår. Klagesensur er ikke regnet med i dette. Det er heller ikke aktuelt å bruke egne lærekrefter til sensurarbeid.

Betydningen av digitalisering av eksamen

Våren 2015 innføres fullskala digital eksamen ved juridisk fakultetet, og dersom dette blir vellykket, vil alle eksamener som hovedregel bli gjennomført digitalt. I de innledende fasene av en slik omlegging, fremstår det ikke som ønskelig å gjeninnføre seks timers eksamener i større omfang. Bruk av pc på eksamen vil trolig i seg selv oppleves som en positiv endring av eksamenssituasjonen. Studentene bruker pc i stor grad gjennom hele studiet, og at denne rammebetingelsen også gjøres gjeldende på eksamen, vil i seg selv kunne medføre en viss effektivisering av disponerings- og skriveprosessen. Dette kan til en viss grad tenkes å svekke behovet for å forlenge eksamenstiden, men det er likevel ikke grunn til å tro at dette effektiviseringspotensialet vil gi rom for en bredere faglig prøving på eksamen.

Ordgrense som alternativ begrensing

Ved digital eksamen blir det teknisk mulig å innføre ordgrenser. En ordgrense vil klart nok legge tunge føringer for hvordan eksamensoppgavene utformes. Hvilken ordgrense som skal fastsettes må selvsagt diskuteres med de kursansvarlige som ønsker å delta i en slik prøveordning, og i disse drøftelsene er det videre ønskelig å trekke inn personer som er tilknyttet det universitetspedagogiske miljøet ved universitetet. En ordgrense gir også et sterkt signal til studentene om at kvaliteten i en

eksamensbesvarelse ikke nødvendigvis ligger i antallet innleverte sider. Et nærliggende utgangspunkt for denne vurderingen vil være "normalomfanget" på en maskinskrevet besvarelse fra en firetimerseksamen, og med et visst påslag slik at det gis rom for at eksamensoppgavene kan utbygges med et par nye problemstillinger.

SU uttalte i sak 14/15 – 13 den 17. februar 2015

Studieutvalget drøftet temaet på grunnlag av notatet:

- Hva ønsker vi å oppnå?
 - o Bedre tid til refleksjon og disponering av besvarelsen? Kan tale for ordgrense og vide tidsrammer.
 - o Tid til bredere/mer prøving? Spiser opp økte tidsrammer for studentene?
- Hvilke verktøyer trenger vi for å oppnå det vi ønsker?
- Hvilken kompetanse har SU; hva omfatter delegasjonen som ble vedtatt av fakultetsstyret i sak 85/08-2?
- Eventuelt presentere for styret
 - o Forslag om å endre honorarbestemmelsene for 6 t eksamen
 - o Forslag om å vedta ny honorarsats for 6 t digital eksamen (1 time)
 - o Forslag om å bevilge penger til ordinært 6 t-honorar
- Det kan være heldig å vente med en eventuell prøveordning til vi har sett virkningene av digital eksamen, ellers vil vi tape noe læringsverdi ettersom vi vanskeligere vil kunne identifisere hva som virker.
 - o På den annen side vil prosessen ta veldig lang tid hvis vi skal vente til vi har identifisert virkningene av digital eksamen.

Utalgets leder arbeider videre etter de linjene som skisseres i notatet. De aktuelle kursansvarlige involveres, samt universitetspedagogisk kompetanse.

Videre prosess

På bakgrunn av uttalelsen i SU i februar, ble det kalt inn til et møte den 4. mai med de lærerne som er emneansvarlige for emner på mer enn 10 studiepoeng på 1. – 4. studieår. 10 (av 15) lærere møtte, to meldte forfall. Professor Arild Raaheim fra institutt for pedagogikk var også til stede på møtet.

Møtet ga rom for omfattende drøftelser av forhold rundt eksamen; pedagogikk, økonomi, studentenes ønsker og forventninger, lærernes ønsker og forventninger. Nye og gamle ideer ble drøftet og belyst.

Etter møtet har studiedekanen samlet inntrykkene og gjort en vurdering på bakgrunn av de rammebetingelsene det er gjort rede for ovenfor.

Forslaget er at eksamenstiden økes til seks timer for alle tre emnene på fjerde studieår; JUS241 Strafferett, JUS242 Rettergang og JUS243 Alminnelig formuerett. Videre foreslås det at eksamenstiden økes til seks timer for JUS124 Tingsrett og JUS135 Rettsstat og menneskerettigheter. Det innføres ikke ordgrense for besvarelsene. Denne ordningen gjennomføres innenfor gjeldende økonomiske rammer.

De tre fjerdeårsemnene utmerker seg ved at de er de største blant de obligatoriske emnene. Alle tre emnene er på 20 studiepoeng, og det er vanskelig å se argumenter for at eksamenstiden skal være ulike for disse tre. Det kan videre være gunstig for erfaringsinnhenting at ordningen med seks timers eksamen kan utprøves både på andre og tredje studieår. På andre studieår omfattes alle

emnene av dispensasjonsadgangen som er nedfelt i styrevedtaket. Etter samtale med de emneansvarlige for JUS122 Erstatningsrett, JUS124 Tingsrett og JUS123 Forvaltningsrett, har studiedekanen kommet til at eksamenstiden utvides til seks timer på JUS124 Tingsrett. Den nåværende emneansvarlige på JUS122 Erstatningsrett er ny i sin rolle, og har følgelig ikke erfaring med fire timers eksamen. Den emneansvarlige for JUS124 Tingsrett vil kunne sammenholde erfaringene med fire og seks timers eksamen, og dette vurderes som verdifullt for den erfaringsinnhenting som skal gjøres. Den emneansvarlige for JUS123 Forvaltningsrett har i samtale med studiedekanen klargjort at han gjerne kan prøve seks timers eksamen, men at det heller ikke er avgjørende viktig for ham. Dette valget er gjort i forståelse med den emneansvarlige for JUS121 Norske og internasjonale rettslige institusjoner. På tredje studieår er JUS135 Rettsstat og menneskerettigheter det eneste aktuelle faget for en slik ordning. Emneansvarlig for JUS131 Kontraktsrett II ga på lærermøtet 4. mai uttrykk for tilfredshet med gjeldende tidsramme for eksamen. Med dette utvalget av emner, får vi testet ut seks timers eksamen på et relativt lite emne (JUS124 Tingsrett), og et relativt stort emne (JUS135 Rettsstat og menneskerettigheter), i tillegg til de tre store på fjerde studieår.

Det er en klar forutsetning for utvidelsen av eksamenstiden at studentene skal gis bedre tid til å reflektere over de problemstillingene som skal besvares, og til å disponere stoffet. Det skal likevel være en viss åpning for at eksamensoppgaven kan utbygges med et par nye problemstillinger, slik at studentene kan testes noe bredere. Dette synes først og fremst påkrevd i fagene på fjerde studieår. På møtet med de emneansvarlige kom det frem ulike syn på bruken av ordgrense, og studiedekanen har kommet til at det nå ikke innføres en slik ordgrense. Det er likevel avgjørende viktig at de emneansvarlige utnytter dette nye handlingsrommet på forsvarlig vis, slik at ikke omfanget på besvarelsene øker markert.

De øvrige seks emnene som er over 10 studiepoeng foreslås videreført med fire timers eksamen. Et viktig hensyn er at vi ønsker å identifisere den isolerte virkningen av digital eksamen på studentenes eksamensadferd og deres oppfatning av tiden de har til rådighet. En slik erfaringsinnhenting blir umulig dersom de fleste større emnene samtidig går over til seks timers eksamen.

Det legges opp til at styret på første møte i høstsemesteret gjøres kjent med den dispensasjon som studieutvalget her har gjort fra hovedregelen om fire timers eksamen. I den anledning bør styret også gis mulighet til å foreta en selvstendig vurdering av om det skal vedtas en særskilt honorarsats digital eksamen på inntil seks timer.

Momenter fra drøftelsene i Studieutvalget 10. juni

- Studentene påpeker viktigheten av at ikke innholdet i eksamen /eksamenskravene også øker med 50 % for de eksamenene som får 6 timer. Presset i løpet av fire timer er så stort – i alle fall for noen eksamener – at det ikke vil være overkommelig med tilsvarende i ytterligere to timer.
- Det er enighet om at omfanget på eksamen (antallet problemstillinger) ikke må øke nevneverdig – det er i all hovedsak refleksjon og dybde i studentenes tilnærming og besvarelse som skal ivaretas med økt tid.
- Økt tid kan likevel gi rom for *en mindre økning* som følge av at problemstillingene som kan presenteres er litt andre enn det som gjelder for fire timer.

- Kvalitetssikring av disse eksamenene må ha særlig oppmerksomhet; det er viktig at de ikke får karakter av «prøvekanin».
- Særlig prosessen før eksamen er viktig: Studentenes rolle i oppgaveutvalget har stor betydning, de må påse at oppgavene ikke blir mer omfattende enn det de hadde selv (på fire timer). I tillegg kommer at studiedekanen vil ha tett dialog med de emneansvarlige i forbindelse med utarbeidelsen av eksamensoppgavene.
- Begrunnelsen for valget av emner: De tre på fjerde år, peker seg ut i omfang. Det er nærliggende å ha samme ordning for dem. JUS121 Norske og internasjonale rettslige institusjoner – som var aktuelt i utgangspunktet – har tatt timeout for å vurdere om eksamensformen skal videreføres eller endres. JUS122 Erstatningsrett har helt ny emneansvarlig, som ikke har erfaring med noen eksamensform i emnet. For JUS123 Forvaltningsrett II var en omlegging mindre presserende enn for JUS124. JUS124 Tingsrett kan dessuten sies å være et «møtepunkt» mellom offentlig rett og privatrett, som av den grunn kan ha behov for rom til fordypning og nyansering. JUS131 Kontraktsrett II har sagt seg tilfreds med dagens ordning.
- Ordgrense foreslås ikke, av flere grunner: Konsekvensen av overtredelse blir dramatisk. Det er mulig med automatisk sperre mot å skrive for langt, men vi risikerer at studentene bruker mye tid på å redigere bort ord og avsnitt for å tilpasse seg grensen. En ordgrense kan lett oppfattes som en norm for hvor langt man *bør* skrive.
- Studentene peker også på (det gamle) ønsket om flere eksamensformer. Særlig muntlig er ønskelig, eventuelt for en del av studentene, i kombinasjon med skriftlige eksamener/hjemmeeksamen. JUS133 Rettskilde- og metodelære og JUS134 Rettshistorie og komparativ rett nevnes som kandidater for slike ordninger. Studiedekanen fremhever også at en utvidet tidsramme for eksamen gjør det mulig å prøve ut andre vurderingsformer for disse emnene. Studiedekanen vil ha en dialog med de emneansvarlige om dette, og vil om ønskelig legge til rette for ekstern bistand til de emneansvarlige som ønsker å prøve ut nye vurderingsformer. Disse må selvsagt tilpasses vår fagtradisjon, og studentene må introduseres for disse i undervisningen på de aktuelle kursene.
- Ordningen skal evalueres etter to gjennomføringer. Det er ikke uten videre gitt at seks timers eksamen videreføres for alle emner som nå er inkludert i prøveprosjektet. Dette spørsmålet må også sees i sammenheng med fremtidig studieordning. Dersom fakultetet velger å gå inn på en modell hvor skillet mellom bachelor og master skal gjøres klarere, vil variasjon i eksamenslengde mellom fag på bachelor- og masternivå være et tiltak som er egnet til å fremheve dette skillet.

[Tilbake til sakslisten](#)

Sak 49/15**Møteplan for SU H15 – V16**

	SU	Fak.-styret	Skoleruten for Bergen 2015/16 ¹	Arrangementer
33			Planlegging tirsdag 11. – fredag 14/8	Tirsdag 11/8: Velkomstsereoni UiB
34				
35	25/8			
36				
37		8/9		
38			Planleggingsdag mandag 14/9	
39				Mandag 21. og tirsdag 22/9: Høyesterett 200 år
40	29/9			
41			Høstferie mandag 5. – fredag 9/10	
42				15/10: Politirettskonferanse
43				
44		27/10		
45	3/11		Planleggingsdag fredag 6/11	
46				
47				
48	24/11			
49				
50		8/12		
51	15/12			
52			Juleferie onsdag 23. – torsdag 31/12	
53			Juleferie onsdag 23.– torsdag 31/12	
1				
2	12. eller			
3	19/1			
4				
5		2/2	Planleggingsdag fredag 5/2	
6	9/2			
7				
8				
9				
10	7/3			
11		15/3		
12			Påske- og vinterferie mandag 21/3 – fredag 1/4	
13			Påske- og vinterferie mandag 21/3 – fredag 1/4	
14				
15	12. eller			
16	19/4			
17				
18		3/5	Kr. Himmelfarts dag torsdag 5. og fredag 6/5	
19				
20			Mandag 16/5 er 2. pinsedag, tirsdag er 17. mai.	
21	24/5			
22				
23		7/6		
24	14/6			
25			Sommerferie fra og med mandag 20/6	

¹ https://www.bergen.kommune.no/bk/multimedia/archive/00212/Vedtatt_skolerute_2_212254a.pdf